

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

TÉZISGYŰJTEMÉNY

Eitler Tamás

**Some sociolectal, dialectal and communicative aspects of
word order variation in Late Middle English**

**A kései közé pangol kor szórendi variációjának néhány szociolektális,
nyelvjárási és kommunikációs vonatkozása**

Témavezető:
Dr. Kniezsa Veronika, CSc

Nyelvtudományi Doktori Iskola
Angol Nyelvészeti Program

Budapest
2006

1 Bevezetés

1.1 A kutatás tárgya

A disszertáció a beszélők közötti nyelvi alkalmazkodás hatását vizsgálja a beszélők nyelvi variabilitására a kései közéangol korban, a kijelentő módban álló állító főmondatok szórendjén keresztül. A beszélők nyelvi variabilitásának vizsgálata két esettanulmányon keresztül történik: Geoffrey Chaucer és John Capgrave prózai alkotásai alkotják a szövegtörzset. A dolgozat a beszélők variabilitását a későközépkori London és Kelet-Anglia társas és nyelvi kontextusaiban vizsgálja, mivel a beszélők közötti alkalmazkodás főként e kontextusokon keresztül történhetett. A dolgozat fő célja a beszélők variabilitásának szociolingvisztikai és a beszélők közötti alkalmazkodás kommunikációs összetevői közötti kapcsolatok feltérképezése.

Az angol V2-es szórend (= amikor a főmondatban a ragozott ige a mondat második összetevői helyét foglalja el egy topikalizált, vagyis az igétől balra kihelyezett mondatösszetevő után, amely összetevő nem kérdőszó vagy tagadó értelmű kifejezés) története talán túlságosan népszerű kutatási területnek számít. E népszerűség ellenére a jelenség okaival és a kapcsolódó változások lefolyásával foglalkozó tanulmányok pusztán száma a téma fontosságához méltó valódi tudományos érdeklődést fejez ki. A hagyományosan a nyelvtani változás és nyelvelsajátítás kérdéseire koncentrálnak megközelítések az utóbbi időkben jelentős vértömlesztést kaptak a variációelmélet változatos elméleti és módszertani újításainak jóvoltából. Főként e variációelméleti megközelítések tették lehetővé a nyelvi adatok pontosabb elemzését és új értelmezési módokat, amelyek szükségességére többek között Fischer *et al.* (2000: 129, 132, 136) is felhívja a figyelmet. A beszélők nyelvi variabilitásának tanulmányozását ezért jelentősen új kutatási módszerek és eszközök segítik: többek között a korpusznyelvészet, amely elektronizált szövegekkel dolgozik. Jelen tanulmány nagyban merít a korpusznyelvészet területén elért eredményekből azzal is, hogy az alapjául szolgáló kutatás a mondattanilag elemzett és alaktani annotációkkal ellátott *Penn-Helsinki Parsed Corpus of Middle English (PPCME)* nevű korpuszt használta. A disszertáció a fent említett elméleti és módszertani újításokat alkalmazza annak érdekében, hogy a beszélők nyelvi variabilitása és a beszélők közötti alkalmazkodás összefüggéseit jobban megvilágítsa. Ez pedig azért fontos, mert ezen összefüggések közelebb vihetnek a valós idejű változások megértéséhez.

1.2 Fő kutatási kérdések és feltevések

Az első fő kutatási kérdés az, hogy létezik-e valamilyen összefüggés a Geoffrey Chaucernél és John Capgravenél található szórendi variabilitás jellege és a szociolingvisztikai kontextusukban található szórendi variabilitás között. A feltevés az, hogy a beszélők nyelvi variabilitását a szociolingvisztikai kontextus befolyásolja.

A második kutatási kérdés az, hogy létezik-e valamilyen kapcsolat a vizsgált művekben és a célközönség nyelvében található szórendi variabilitás jellege között. A feltevés az, hogy a fenti két szerzőnél a beszélők közötti alkalmazkodás nagymértékben meghatározza a beszélők nyelvi variabilitásának jellegét.

1.3 Alapvető terminológia és a nyelvi adatok

Az alapvető terminológiai tisztánlátás kedvéért szükséges megjegyezni, hogy a jelen tézisgyűjteményben, csakúgy, mint a disszertációban, a 'szórend' terminus alatt a mondatösszetevők sorrendje értetik. A vizsgált nyelvi kontextusok köre a kijelentő állító főmondatok, vagyis az olyan főmondatok, amelyekben nincs topik-helyzetű kérdőszó vagy tagadó értelmű kifejezés, tehát a topikalizációban csak határozó, tárgy vagy a névszói-igei állítmány névszói részét képező kifejezések vesznek részt. A mondat legelején álló alanyi szerepű főnévi kifejezések azonban kívül esnek a vizsgálat körén, mivel ezek viselkedése megegyezik a V2 (1-2) vagy V3 (3-4) szórendi variánsoknál, és így e variánsokat az ilyen kontextusban nem lehet egymástól megkülönböztetni. A topikalizált kifejezések különfélék lehetnek – a teljesség igénye nélkül lásd az (1-4) példamondatokat: az (1) határozóként funkcionáló határozószói kifejezést; a (2) tárgyként funkcionáló főnévi kifejezést; a (3) határozóként funkcionáló elöljárószós kifejezést, a (4) névszói-igei állítmány névszói részeként funkcionáló melléknévi kifejezést tartalmaz.

- (1) Often wold he wepe in ympnis & Psalms redyng, ... (*Gilbert* 72.11)¹
'He would often weep while reading hymns and psalms ...'
- (2) This cercle wole I clepe the Lymbe of myn equatorie, that was compowned the Yer of Crist 1392 complet, the laste meridie of Decembre. (*Equatorie* 938.25)
'I will call this circle the hand of my equatorie, the composition of which was finished on 31 December, 1392.'
- (3) With þe girdill þei girt his nek ful deuoutly ... (*Gilbert* 127.22)
'With the girdle they girt his neck in full devotion ...'
- (4) Meke he was a-mongis hem as on of hem, as it is seyde in Salamon: ... (*Gilbert* 69.21)
'He was meek among them as if he were one of them, as it is said in Solomon: ...'

¹ Lásd a szöveg hosszabb címét a 3. fejezetben. A példamondatoknál az összehasonlítás kedvéért a mai angol fordítás szerepel.

1.4 A dolgozat felépítése

A hét fejezetre osztott disszertáció a fent említett két fő kutatási kérdés mentén tagolódik: az ötödik és a hatodik fejezet a központi; ezekhez az elméleti háttérrel, a korábbi irodalom áttekintését és a módszertani megoldásokat tárgyaló különféle bevezető és megalapozó fejezeteken keresztül lehet eljutni.

A rövid **első bevezető fejezetet** két olyan fejezet követi, amelyek bemutatják és értékelik a szintaktikai, ezen belül az angol szórendi változásokra vonatkozó főbb magyarázatokat. Míg a **második fejezet** a változatok idő- és térbeli terjedésének szemszögéből ad áttekintést a szintaktikai variációról (Kroch 1989, 1999; Denison 2002), addig a **harmadik fejezet** a V2 szórend eltűnésének különféle magyarázataira koncentrálnak (Kroch és Taylor 1997; Kroch *et al.* 1994; Kroch 1999; Haeberli 2000a, 2000b; Fischer *et al.* 2000; van Kemenade 1987).

A **negyedik fejezet** főként módszertani kérdésekkel foglalkozik, és egy új diagnosztikai/számítási eszközt mutat be, amely segítségével a vizsgált három főmondati szórendi változat pontos kései középanyol-kori megoszlását lehet számszerűsíteni. Ez a fajta pontosság egy olyan szociolingvisztikai magyarázatnak a feltétele, amely több változat versengését is elismeri. Korábban nem is létezett olyan módszer vagy komoly szándék arra, hogy a felszíni szerkezet szórendi megoszlásai alapján számszerűsíteni lehessen az alapszórendi változatok százalékos részesedését.

Az **ötödik fejezet** azt tárgyalja, hogy Geoffrey Chaucer idiolektusa miként köthető össze a későközépkori Londonban beszélt keveréknyelvjárással és szociolektusokkal a főmondati szórend vonatkozásában. Emellett John Capgrave idiolektusának a kelet-angliai nyelvjáráshoz való viszonya szintén részletesebben tárgyalatik. E fejezet egyben azt is megmutatja, hogy azért pont e két szerzőt vizsgáljuk, mert mindkettőnek kelet-angliai háttere van, amely bizonyos mértékben tükröződik a szórendi variabilitásukban is.

A **hatodik fejezet** vezeti be a nyelvi alkalmazkodás fogalmát (Coupland *et al.* 1991; Auer és Hinskens 2005), és teszi azt meg a két szerző idiolektusában található variabilitás jellegének egyik lehetséges magyarázataként. A vizsgált korpuszból levont eredmények azt mutatják, hogy a beszélők nyelvi variabilitása összefügg a beszélők közötti alkalmazkodással a kései középanyol főmondati szórend vonatkozásában. Ebben a fejezetben a nyelvi alkalmazkodás a társas hálók szempontjából is elemeztetik (Milroy 1987). Ez utóbbi vizsgálat eredménye az alkalmazkodás integrált modelljének létjogosultságát is bizonyítja.

Végül a **hetedik fejezet** összefoglalja a megelőző három fejezet fő téziseit, egyúttal a további kutatások néhány lehetséges irányát is felvázolja.

2 Módszerek

A két szerző nyelvének szórendi variabilitását felméréndő, gyakoriságvizsgálatot kellett végezni. A releváns nyelvi szerkezetek keresését a *CorpusSearch* nevű keresőprogram segítette azoknál a szövegeknél, amelyek elektronikus változata szerepelt a *PPCME* korpuszban (Kroch és Taylor 2000). Még ebben az esetben is az eredmények kézi ellenőrzésen estek át. A kézi számlálás természetesen szükségzerű volt a *PPCME*-ben nem megtalálható szövegek esetében. A maximális statisztikai pontosság kedvéért még e kézi számlálások is kézi ellenőrzésen mentek keresztül. Ezt az adatok statisztikai elemzése követte, amely aztán lehetővé tette a szociolingvisztikai és kommunikációs értékelést a két fő kutatási kérdés fényében.

A beszélők nyelvi variabilitásának jellegének felméréséhez egy olyan diagnosztikai/számítási eszköz kifejlesztése volt szükséges, amely a felszíni előfordulásokból számítja ki a versengő alapszintaxisok megoszlását. Ennek segítségével nem csupán a homogén szórendű szövegek szórendtípusait lehetett azonosítani, hanem az egymással versengő több szórendváltozatot tartalmazókat is. A jelen dolgozatban való alkalmazásán kívül ez a diagnosztikai eszköz a V2 és V3 szórendi variánsok történetére, így elterjedésére vagy éppen eltűnésére vonatkozó néhány korábbi modell verifikálására is felhasználható. Kroch és Taylor (1997) és Haerberli (2000b) modelljeit például így lehetett előzetesen tesztelni a további alkalmazhatóság bemutatásaképpen.

3 Szövegtörzs

A vizsgált törzs Geoffrey Chaucer öt angol nyelvű prózai művét tartalmazza:

- *A Treatise on the Astrolabe*;
- *Equatorie of the Planetis*;
- *Boethius*;
- *The Parson's Tale*;
- *The Tale of Melibee*.

A vizsgált törzs második fele John Capgrave négy angol nyelvű prózai művét foglalja magában:

- *Life of Saint Gilbert*;
- *Life of Saint Augustine*;
- *Sermon*;
- *Abbreviation of Chronicles*.

4 Kutatási eredmények: fő tézisek és válaszok a kutatási kérdésekre

4.1

A középanyol északi nyelvjárásának CP-V2 (Kroch és Taylor 1997) szórendi változatához hasonlóan (ez szisztematikus V2 szórendet jelent a disszertációban) a kelet-angliai nyelvjárás CP-V2 szórendje is az óangol és az óészaki nyelv kontaktusából eredeztethető. A skandinávokkal való kapcsolat feltehetőleg az igeragok elvesztéséhez vezetett (Kroch és Taylor 1997; vö. Fischer *et al.* 2000). Ez pedig (1) a nem tökéletes idegennyelv-elsajátításon és (2) a megváltozott, nem egyértelmű bemenetű anyanyelv-elsajátításon keresztül döntő lehetett a szisztematikus CP-V2 szintaxis megjelenésében. Továbbá a régió periferikus földrajzi helyzetének köszönhetően a kelet-angliai CP-V2 kimutathatóan jól megőrződött a XV. század második felében. Ez a CP-V2 változat nagyobb mértékben található meg John Capgrave olyan műveiben, amelyek helyi közösségeket céloznak meg.

4.2

A középkori London keveréknyelvjárása folyamatosan változott a városba történő bevándorlás változó jellegéből adódóan (Ekwall 1956; Keene 2000; Samuels 1989; Kristensson 2001; Nevalainen és Raumolin-Brunberg 2003). A város lakosságát gyenge kötésekből álló laza társas hálók jellemezték. Egy ilyen keveréknyelvjárást feltehetően nagyobb mértékben használtak olyan nyílt társas terekben, amelyek gyenge kötésű kereskedelmi kapcsolatokat segítettek elő. Ezzel szemben az olyan kézművesipari városnegyedekben, amelyek többé-kevésbé szegregált erős kötésű lakóközösségekkel rendelkeztek, lehetséges volt megtartani azokat a vernakuláris nyelvjárási vagy szociolektális alakokat, amelyek tipikusan elsősorban a lakóközösségen vagy családon belül voltak használatosak. A fentiek alapján a londoni nyelvben egymás mellett létezhetett többféle megtartott vernakuláris nyelvváltozat az instabil keveréknyelvjárás mellett. Ez az alapján véve két különböző idiomatípus jól körülhatárolhatóan különböző interakciókban, társas térben és következésképp különböző célközönségből származó beszélgetőtársak jelenlétében volt valószínűleg használatos.

4.3

Chaucer mondattani diglossziája valószínűsíthetően a londoni nyelv fent említett heterogenitásával lehetett összhangban. Ezáltal Chaucer nyelvét újra lehet értékelni: Chaucer feltehetően a felső vagy a felső középosztály egy részére jellemző kelet-angliai CP-V2 változattal rendelkezett, s ezt a változatot a családjának írt műveiben használta. Emellett a vernakuláris

szórend mellett Chaucer a szélesebb közönségnek szánt műveiben a londoni keveréknyelvjárásra vélhetően jellemző CP-V2, IP-V2 és V3 szórendi változatok keverékét használta. Emellett ez a kevert szintaxis jellemző lehetett még a nemsokára megjelenő sztenderdre vagy a királyi udvar nyelvére is. Ez összhangban áll az alkalmazkodás identitáskivetítési modelljével (Auer és Hinksens 2005).

A 4.1-4.3 fejezetek szórendi variabilitásra vonatkozó megállapításait összefoglalva: Capgrave és Chaucer nyelvi variabilitása tükrözi a kelet-angliai nyelvjárás (nyelvi kontaktusból adódó) és a londoni angol (nyelvjárások közötti kontaktusból adódó) speciális szociolingvisztikai történetét. Ezért az első fő kutatási kérdésre adott válasz pozitív.

4.4

A második fő kutatási kérdés megválaszolásához a beszélők közötti nyelvi alkalmazkodás (Coupland *et al.* 1991) valamint a közönségtervezés (Bell 1984, 2001) modelljét lehet felhasználni. A nyelvjárásilag meghatározott célközönséghez való alkalmazkodás lehetett a legfontosabb tényező, ami hatott a beszélők nyelvi variabilitására, mivel még az esetenként hasonlóan jól teljesítő szövegtípus-hatást is le lehet vezetni a nyelvjárásilag meghatározott célközönségekből.

Chaucer szignifikánsan különböző szórendi változatokat használt a különféle célközönségnek szóló szövegekben. A szintaktikai alapon is Chaucernek tulajdonítható *Equatorie* célközönsége Chaucer fia volt, és így az ebben szereplő CP-V2 szórendi variánst Chaucer vernakuláris szórendi variánsának lehet tekinteni. Chaucer *Astrolabe* című műve, ami szintén Chaucer fiának szült és ugyanakkor másolatban maradt fenn, a vernakulárishoz nagyon hasonló szórendi jelleggel rendelkezik – a meglévő eltérést a másolásnak lehet tulajdonítani. Chaucer feltehetően szélesebb célközönségeknek szóló *Parson*, *Melibee* és *Boethius* című műveiben ugyanakkor még nagyobb a V3 variáns részaránya.

A beszélők közötti alkalmazkodás eredményeként létrejövő, hasonlóan szignifikáns használati gyakoriságbéli különbségek találhatóak Capgrave szövegeiben is. Capgrave saját vernakuláris szintaxisában, amelyet a *Sermon* című művében lehet tetten érni, dominánsan a CP-V2 szórendi variáns található meg, némi IP-V2 színezéssel. Ezzel szemben Capgrave más műveiben, így az *Augustine*, *Gilbert* és a *Chronicle* címűekben, a három egymással versengő változat mindegyike jelen van: CP-V2, IP-V2 és V3. Itt a V3 szórend már jelentősebb részesedéssel rendelkezik. A Capgrave szövegeiben megtalálható V3 variáns eltérő részesedése adódhatott a különböző célközönségek nyelvében megtalálható V3 variáns eltérő részesedéséből: míg a *Sermon* egy olyan helyi kelet-angliai közönségnek szült, amelynek nyelvében megmaradhatott a kontaktusterületre jellemző CP-V2 szintaxis, addig Capgrave *Augustine* és

Gilbert című művei kelet-középfangliai női közönségeknek szóltak, akik viszont valószínűleg nagyobb mértékben használták a terjedő sztenderd feltehetően vernakuláris eredetű V3 szórendjét. Végül pedig Capgrave *Chronicle* című műve valószínűleg egy még szélesebb közönségnek íródott, akiknek nyelvében még jobban dominálhatott a sztenderd V3 szórendje.

4.5

A beszélők nyelvi variabilitása és a beszélők közötti alkalmazkodás összekötése céljából érdemes volt megvizsgálni a szerzők és a közönségek társas hálóbéli helyzetét úgy, hogy egy integrált modellben egyesül a társas háló-elemzésből (Milroy 1987) és a Kommunikációs Alkalmazkodási Elméletből (Coupland *et al.* 1991) leszűrt tudás. Nevalainen és Raumolin-Brunberg (2003) meglátásai továbbfejlesztéseként ezt az alkalmazkodás-modellt verifikálni lehetett a Chaucerre és Capgravere vonatkozó eredmények alapján. A gyenge kötésű alkalmazkodás az újítások elterjedését eredményezi a gyenge kötésű hálózatokban. Ezzel szemben az erős kötésű alkalmazkodás nem segíti elő az újítások terjedését; ehelyett a hálóban már meglévő régebbi változatokhoz való alkalmazkodást eredményez. Végül, az interakciók jellege és a beszédpartnerek összetett kommunikációs célkitűzései miatt a szórendi változatok közötti váltások különféle mértékben történhetnek minden egyes interakcióban, ami e változatok eltérő használati gyakoriságában nyilvánul meg.

4.6

A szövegtípusból eredő hatás szintén vizsgálat tárgyát képezte, mégpedig a többi tényezővel, különösen a célközönség-tényezővel való összevetése hozott eredményt. Első látásra a célközönség hatása meglehetősen közvetettnek tűnhet. Az alkalmazkodási folyamat azonban egy közvetlenebb módon is értelmezhető: a szövegtípusok végső soron közönségeknek feleltethetők meg. Így egy-egy szövegtípus nyelvi jellemzői az adott szövegtípussal összefüggésbe hozható célközönség nyelvi jellemzőivel korrelálhatnak. Továbbá az egyes szövegeket is más-más közönségekhez lehet rendelni. Ennek megfelelően az egyes szövegek nyelvi jellemzői az adott szöveggel összefüggésbe hozható célközönség nyelvi jellemzőivel korrelálhatnak. Egy bizonyos szűkebb értelemben tehát nyelvi jellemzőiket tekintve a szövegtípusok és az egyes szövegek is csak a célközönség kivételéseinek tekinthetők. A Bell (1984, 2001) által felállított implikációs skála ezzel az értelmezéssel teljesen összhangban van.

A 4.4-4.6 fejezetekben szereplő megállapításokból levonható fő következtetés az, hogy a beszélők nyelvi variabilitásának magyarázata a két szerző esetében valószínűleg a fent említett különféle célközönségekhez való alkalmazkodásban is keresendő; e közönségek

jellegetesen különböző szórendi változatokkal rendelkeztek. Ennek alapján a második fő kutatási kérdésre adott válasz is pozitív.

5 Az új tudományos eredmények összefoglalása

- Egy új diagnosztikai/számítási eszköz kifejlesztése a különféle V2 és V3 alapszórendi változatok megoszlásának meghatározására;
- Geoffrey Chaucer szerzőségének megállapítása az *Equatorie* esetében a mű főmondatbéli szórendje alapján;
- Geoffrey Chaucer vernakuláris szórendi változatának meghatározása;
- Geoffrey Chaucer szórendi variabilitásának a későközépkori London társadalmi szerkezetében megnyilvánuló nyelvi heterogenitáshoz való kötése;
- A kelet-angliai CP-V2 szórendi változatnak az angol-skandináv nyelvi kontaktushoz való kötése, és e variáns megtartásának részben földrajzi és demográfiai összetevőkkel való magyarázata;
- A beszélők nyelvi variabilitásának a beszélők közötti alkalmazkodáshoz való kötése (= alkalmazkodás a célközönség nyelvéhez) Geoffrey Chaucer és John Capgrave esetében;
- Nevalainen és Raumolin-Brunberg (2003) meglátását továbbfejlesztve a gyenge kötésű és erős kötésű alkalmazkodás közötti megkülönböztetés megtétele. Ennek segítségével a beszélők nyelvi variabilitása és a beszélők közötti alkalmazkodás közötti összefüggéseket sokkal nyilvánvalóbbá lehetett tenni Chaucer és Capgrave esetében.

6 Felhasznált irodalom

- Auer, Peter és Frans Hinskens. 2005. "The role of interpersonal accommodation in a theory of language change". Kézirat. Megjelent 2005-ben mint "The role of interpersonal accommodation in a theory of language change". In Peter Auer, Frans Hinskens és Paul Kerswill (szerk.) *Dialect Change: The Convergence and Divergence of Dialects in Contemporary Societies*. Cambridge: Cambridge University Press. 335-357.
- Bell, Allan. 1984. "Language style as audience design". *Language in Society* 13: 145-204.
- Bell, Allan. 2001. "Back in style: reworking audience design". In Penelope Eckert és John R. Rickford (szerk.) *Style and Sociolinguistic Variation*. Cambridge: Cambridge University Press. 139-169.

- Coupland, Nikolas. 1984. "Accommodation at work: some phonological data and their implications". *International Journal of the Sociology of Language* 46: 49-70.
- Coupland, Justine, Nikolas Coupland és Howard Giles. 1991. "Accommodation theory. Communication, context and consequences". In Justine Coupland, Nikolas Coupland és Howard Giles (szerk.) *Contexts of Accommodation*. Cambridge: Cambridge University Press; Paris: Éditions de la maison des sciences de l'homme. 1-68.
- Denison, David. 2002. "Log(istic) and simplistic S-curves". In Raymond Hickey (szerk.) *Motives for Language Change*. Cambridge: Cambridge University Press. 54-70.
- Ekwall, Eilert. 1956. *Studies on the Population of Medieval London (= Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiens Handlingar, Filologisk-filosofiska Serien 2)*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Fischer, Olga, Ans van Kemenade, Willem Koopman, Wim van der Wurff. 2000. *The Syntax of Early English*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Haeberli, Eric. 2000a. "Inflectional morphology and the loss of V2 in English". Kézirat. Megjelent 2002-ben mint "Inflectional morphology and the loss of verb second in English". In David Lightfoot (szerk.) *Syntactic Effects of Morphological Change*. Oxford: Oxford University Press. 88-106.
- Haeberli, Eric. 2000b. "Observations on the loss of verb second in the history of English". Kézirat. Megjelent 2002-ben mint "Observations on the loss of verb second in the history of English". In C. Jan-Wouter Zwart és Werner Abraham (szerk.) *Studies in Comparative Germanic Syntax: Proceedings from the 15th Workshop on Comparative Germanic Syntax*. Amsterdam: John Benjamins. 245-272.
- Keene, Derek. 2000. "Metropolitan values: migration, mobility and cultural norms, London 1100-1700". Laura Wright (szerk.) *The Development of Standard English, 1300-1800: Theories, Descriptions, Conflicts*. Cambridge: Cambridge University Press. 93-114.
- Kemenade, Ans van. 1987. *Syntactic Case and Morphological Case in the History of English*. Dordrecht: ICG Publishing.
- Kristensson, Gillis. 2001. "Sociolects in fourteenth-century London". In Jacek Fisiak és Peter Trudgill (szerk.) *East Anglian English*. Cambridge: D. S. Brewer. 71-77.
- Kroch, Anthony. 1989. "Reflexes of grammar in patterns of language change". *Language Variation and Change* 1: 199-244.
- Kroch, Anthony. 1999. "Syntactic change". Kézirat. Megjelent 2001-ben mint "Syntactic Change". In Mark Baltin és Chris Collins (szerk.) *The Handbook of Contemporary Syntactic Theory*. Malden, Mass. és Oxford: Blackwell. 699-729.
- Kroch, Anthony és Ann Taylor. 1997. "Verb movement in Old and Middle English: dialect variation and language contact". In Ans van Kemenade és Nigel Vincent (szerk.) *Parameters of Morphosyntactic Change*. Cambridge: Cambridge University Press. 297-325.
- Kroch, Anthony és Ann Taylor. 2000. *The Penn-Helsinki Parsed Corpus of Middle English 2*. Philadelphia: Department of Linguistics, University of Pennsylvania. (<http://www.ling.upenn.edu/hist-corpora/PPCME2-RELEASE-2/>).
Letöltve: 2005.12.12.
- Kroch, Anthony, Ann Taylor és Donald Ringe. 1994. "The Middle English verb-second constraint: a case study in language contact and language change". Kézirat. Megjelent 2000-ben mint "The Middle English verb-second constraint: a case study in language contact and language change". In Susan C. Herring, Pieter van Reenen és Lene Schøsler (szerk.) *Textual Parameters in Older Languages*. Amsterdam és Philadelphia: John Benjamins. 353-391.
- Milroy, Leslie. 1987. *Language and Social Networks*. Második kiadás. Oxford; Cambridge, Mass.: Blackwell.
- Nevalainen, Terttu és Helena Raumolin-Brunberg. 2003. *Historical Sociolinguistics: Language Change in Tudor and Stuart England*. London: Longman.

Samuels, Michael L. 1989. "Some applications of Middle English dialectology". In Margaret Laing (szerk.) *Middle English Dialectology: Essays on Some Principles and Problems*. Aberdeen: Aberdeen University Press. 64-80. Újranyomva az 1963-as cikk alapján: *English Studies* 44: 81-94.

7 Nyelvészeti publikációk

2002. "An Old Norse–Old English contact phenomenon: the retention of the dative plural inflection *-um* in the Northumbrian dialect of Old English". In László Varga (szerk.) *The Even Yearbook 5 (ELTE SEAS Working Papers in Linguistics)*. Budapest: ELTE SEAS. 31-48.

2004. "Late Middle English syntactic variation and change: towards an integrated model of accommodation in social networks". In László Varga (szerk.) *The Even Yearbook 6 (ELTE SEAS Working Papers in Linguistics)*. Budapest: ELTE SEAS. 49-59.

2005. "Some dialectal, sociolectal and communicative aspects of word order variation and change in Late Middle English". In Michael Fortescue, Eva Skafte Jensen, Jens Erik Mogensen és Lene Schøsler (szerk.) *Selected Papers from the 16th International Conference on Historical Linguistics Copenhagen, 11–15 August, 2003 (= Current Issues in Linguistic Theory 257)* Amsterdam: John Benjamins. 87-101.

megjelenés alatt. "Audience rules: interspeaker accommodation and intraspeaker syntactic variation in Late Middle English". In Nikolaus Ritt, Herbert Schendl, Christiane Dalton-Puffer és Dieter Kastovsky (szerk.) *Medieval English and its Heritage: Structure, Meaning and Mechanisms of Change. Selected Papers from the 13th International Conference on English Historical Linguistics. Vienna, 23-28 August, 2004 (= Studies in English Medieval Language and Literature)*. Frankfurt: Peter Lang.

8 Nyelvészeti előadások

2002

Out of (V2) order? Research Seminar at the Research Unit for Variation and Change in English. Helsinki Egyetem. 2002.02.26.

A középanyol V2 és V3 szórendi variánsok használatának szociolingvisztikai aspektusai. 'Variabilitás és nyelvhasználat' című konferencia. ELTE, Budapest. 2002.10.28–29.

Egy óangol–óészaki kontaktjelenség: a többes szám datívusz -um esetrágiának megőrzése a northumbriai nyelvjárásban. 'Nyelvészeti Doktoranduszhallgatók Konferenciája'. Szegedi Tudományegyetem. 2002. 11.15–16.

2003

What shall we do with the dative plural? HUSSE-6 Konferencia. Debreceni Tudományegyetem. 2003.01.28–31.

What shall we do with the dative plural? 4th International Congress of Dialectologists and Geolinguists. Rigai Egyetem. 2003.07.28.–2003.08.02.

Sociolectal, dialectal and pragmatic aspects of the use of word order variants V2 and V3 in Late Middle English. 16th International Conference on Historical Linguistics. Koppenhágai Egyetem. 2003.08.11–15.

2004

Sociolectal, dialectal and communicative aspects of word order competition in Late Middle English. 13th International Conference on English Historical Linguistics. Bécsi Egyetem. 2004.08.23–28.

2006

Just street credibility? Estuary English from a sociolinguistic perspective. The Sixth International Tartu Conference on British Studies. Tartui Egyetem. 2006.04.27–28.

Patterns of accommodation and diffusion of innovations in social networks: Evidence from a Hungarian corporate environment. Sociolinguistics Symposium 16. Limericki Egyetem. 2006.07.06–08.

The retention of the dative plural -um in the Northumbrian dialect as a peculiar Old Norse–Old English contact phenomenon. 14th International Conference on English Historical Linguistics. Bergamói Egyetem. 2006.08.21–25.